Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Mertxe Odriozola Igartua

Oñati, Gipuzkoa (1956)

Aurkibidea

Biografia

Arantzazu auzoko Aixkirri baserrikoa, ama bertakoa zuen, eta aita aldameneko baserrikoa (Aixkirri 2). Zortzi anai-arrebatan gazteena. 16 urterekin Garai lantegian hasi zen lanean. "Ingo Xonau!" proiekturako egindako elkarrizketa, noka jasotzeko, Gaztelondoko Edurne Olalderekin batera. Mertxek anaiekin (5 mutil) hika egiten du, eta ahizpekin zuka. Gurasoek semeei hika egiten zieten, baina alabei ez. Lantokian hasi zenean ekin zion hika hitz egiteari.

Zintak

ONA-261

- **Proiektua**: Oñatiko noka: Ingo Xonau!
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2019-02-19
- **Iraupena**: 47 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

ONA-262

- **Proiektua**: Oñatiko noka: Ingo Xonau!
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2019-02-19
- **Iraupena**: 40 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Idoia

ONA-263

- **Proiektua**: Oñatiko noka: Ingo Xonau!
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2019-02-19
- **Iraupena**: 21 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Gurasoek alabei zuka, semeei hika

- **Erref**: ONA-261/009
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:10:02. **Bukatu**: 00:12:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Anaiek euren artean hika egin dute, baina ahizpen artean zuka egin dute beti. Gurasoek alabekin zuka egiten zuten, mutikoekin hika. Izebak hika egiten zien. Aitak haren anai-arrebekin hika egiten zuen.

2. Lana eta hika, aldi berean

- **Erref**: ONA-261/010
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:12:37. **Bukatu**: 00:14:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Auzoan oso gutxi ibil izan da Mertxe. Lazkaora joan zen gaztetan, eta bueltakoan, Oñatin erdaraz egiten zuen. Gerora, lantegian hasi eta hika hasi zen. Behin lantokian hasita, kuadrilan ere euskaraz egitean hika egiten zuen. Araoztarrekin beti hika egiten du.

3. Edo hika, edo erdaraz

- **Erref**: ONA-261/012
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:15:33. **Bukatu**: 00:17:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Lantegian sartu zirenean, auzoetako jendea elkartu zen, haiek bakarrik egiten baitzuten euskaraz. Haien artean hika egiten zuten gainera. Hortaz, euskaraz eta hika egiten zuten batzuekin, eta erdaraz besteekin.

4. Gaur egun hika gutxi

- **Erref**: ONA-261/013
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:17:33. **Bukatu**: 00:18:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Euskara bai, baina hika oso gutxi entzuten da orokorrean. Mutilen artean

gehiago entzuten da, baina emakumeen artean ez. Eurek ez diete seme-alabei hika egin, baina senarrek semeei bai.

5. Garagaltza eta Oñati, bi mundu

- **Erref**: ONA-261/015
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:19:33. **Bukatu**: 00:20:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Baserriko eta kaleko euskara beti desberdina izan da Oñatin, baina kalean batez ere erdaraz egin izan da.

6. Hika, edukazio txarrekoa

- **Erref**: ONA-261/017
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 00:21:14. **Bukatu**: 00:22:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Mertxeren kasuan, inguruko zenbaitek adierazi diote hikak duen ospe txarra, umeari egin behar ez zaiola eta edukazio txarrekoa dela. Baserritarren kontua zen lehen, ezjakinena. Gaztelania erabiltzea finagoa zen jendearentzat.

7. Emakumeek erdararako joera

- **Erref**: ONA-261/018
- **Iraupena**: 0:00:47. **Hasi**: 00:22:58. **Bukatu**: 00:23:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Belaunaldi batetik besterako jauzian asko igartzen da hizkuntza ohituren aldaketa. Bestetik, emakumeek izan dute orokorrean erdararako joera.

8. Hika, baserritarren kontua

- **Erref**: ONA-261/020
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:24:45. **Bukatu**: 00:25:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Oñatin hika egiten duen jende gehiena auzotarra da eta baserritarra. Kaleko euskara nahiko pobrea izan omen da, eta kalean ez da ia hika egin.

9. Oso jende gutxik ezagutzen du hika

- **Erref**: ONA-261/022
- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 00:26:00. **Bukatu**: 00:28:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Gaur egun hika oso jende gutxik ezgautzen du, gazteek ez dute ezagutzen, ezagutzekotan mutilek. Edurneren eta Mertxeren adinekoek inbidiaz bizi dute hika jakitea.

10. Euskara batua eta hika

- **Erref**: ONA-261/024
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:30:07. **Bukatu**: 00:30:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Eskolan Euskara Batua ikasteak, hikaren erabileran eragin du, izan ere maila akademikoan behintzat ez da hika irakatsi.

11. Ikastolaren eragina hitanoan

- **Erref**: ONA-261/027
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:33:09. **Bukatu**: 00:34:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Oñatiko gazteek ikastolan dena euskaraz ikasi badute ere, hikaren kontzepturik ez dute ikasi. Gainera, etxean ez zaie transmititu, eta horrek guztiak hikaren galeran eragin du Mertxeren iritziz.

12. Norekin egin daiteke hika?

- **Erref**: ONA-261/029
- **Iraupena**: 0:03:21. **Hasi**: 00:34:27. **Bukatu**: 00:37:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Konfiantzazko pertsona, euskaraz ondo dakienarekin. Gurasoei ez zaie hika egiten. Ezezaguna izatekotan, errazago egingo lioke Mertxek mutiko bati.

13. Hika egiten duen azken belaunaldia

- **Erref**: ONA-261/030
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:37:48. **Bukatu**: 00:39:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
55 urtetik beherako emakumeek ez dute euren artean hika egiten.

14. Txakurrari hika, landareei zuka

- **Erref**: ONA-261/031
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:39:03. **Bukatu**: 00:41:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Natura » Fauna » Etxeko animaliak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Txakurrari hika egin izan dio Mertxek, esaldi jakinetan Edurnek ere hika egin izan dio. Landareekin zuka.

15. Modu naturalean, inkontzienteki

- **Erref**: ONA-261/033
- **Iraupena**: 0:00:52. **Hasi**: 00:41:32. **Bukatu**: 00:42:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Hika modu naturalean erabiltzen dute, ez da hautu kontziente bat izaten. Konplizitate berezi bat sentitzen dute hika hitz egiten duten horrekin.

16. Hika galduko balitz, zer?

- **Erref**: ONA-261/034
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:42:24. **Bukatu**: 00:44:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Pena handia, gaur egun nahiko galdua badago ere. Euskararen atal bat galduko litzateke.

17. Hika indartzeko bideak

- **Erref**: ONA-261/036
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:45:19. **Bukatu**: 00:46:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Eskolan landu, euskaltegian irakatsi.

18. Familia ugariak baserrietan

- **Erref**: ONA-262/001
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:02:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Garai bateko familiak oso handiak ziren. Beraiek etxeko txikienak dira biak, baina bestela etxean anai-arreba txikiagoak zaintzea zen ohikoena. Mahaia jendez beteta beti. Mertxek-eta neska denek logela bakarrean egiten zuten lo. 2 eta 3 ohe berean.

19. Emakumea eta prakak

- **Erref**: ONA-262/003
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:02:32. **Bukatu**: 00:03:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Edurne uniformearekin joaten zen eskolara. Lehennego prakak gimnasia egiteko jantzi zituen. 14-15 urterekin minifalda jantzita ibiltzen ziren.

20. Lehenengo labadora

- **Erref**: ONA-262/005
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:03:54. **Bukatu**: 00:05:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Mertxek gogoan du noiz erosi zuten lehenengo garbigailua; hala ere, errekara joaten ziren arropa aklaratzera. Edurnek ere albergan garbitzen zuen arropa.

21. Mutilek askatasun gehiago?

- **Erref**: ONA-262/007
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:05:27. **Bukatu**: 00:07:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Etxean ez zuten mutilek baino askatasun gutxiago, baina kalean bai. Ez zegoen ondo ikusita neskak tabernara sartzea. Beraiei ez zieten ordurik ipintzen, etxeko gazteenak zirelako, baina beren ahizpei bai.

22. Umeen heziketa lehen eta orain

- **Erref**: ONA-262/008
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:07:47. **Bukatu**: 00:09:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Umeak eduki eta segituan bueltatzen ziren lanera. Lehenengotakoak izan ziren ezkondu eta lanean jarraitu zutenak. Edurnek ez daki horrekin asmatu zuten ala ez.

23. Galdutako ohiturak: arrosarioa errezatzea

- **Erref**: ONA-262/010
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:10:32. **Bukatu**: 00:11:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Galdutako ohiturei buruz dihardute: denek elkarrekin bazkaltzea eta jaietan elkartzea. Errosarioa eta letaniak errezatzea.

24. Neskak tabernara bai?

- **Erref**: ONA-262/012
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:11:49. **Bukatu**: 00:14:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Beraien garairako neskak hasita zeuden tabernara sartzen, baina bakarrik ez. Gaizki ikusita zegoen. Txaketuan geratzen ziren. Arantzazun, gizonak Milikuanera sartzen ziren eta emazteak kanpoan geratzen ziren.

25. Mutilek dantzara noiz aterako

- **Erref**: ONA-262/013
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:14:44. **Bukatu**: 00:16:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Zain egoten ziren, mutilek dantzara noiz aterako zituzten. Idahon eta erromerietan. Golden diskotekara ere joaten ziren. Mertxe gaizki sentitzen zen kalabazak ematen. Eserita egoten ziren, ilaran.

26. Etxean neskame lanetan

- **Erref**: ONA-262/014
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:16:13. **Bukatu**: 00:18:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Neskame lanetan ez dira ibili, gaztetxotan hasi zirelako lantegian lanean, baina etxean bai. Mutilek egiten zituzten baserriko lanak eta neskek etxekoak. Edurnek ez du baserriko lanik egin: belarretan, adibidez. Mertxek bai, baserrikoak eta etxekoak, biak.

27. Sexu harremanik bai ezkondu aurretik?

- **Erref**: ONA-262/015
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:18:48. **Bukatu**: 00:20:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:
Ezkondu aurretik sexu harremanak bai, baina ezkutuan, gurasoei esan gabe. Mertxeren ahizpak beste garai batekoak dira. Informazioa falta zuten.

28. Neskatilen eta mutikoen jolasak diferenteak

- **Erref**: ONA-262/016
- **Iraupena**: 0:03:24. **Hasi**: 00:20:06. **Bukatu**: 00:23:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Nesken eta mutilen jolasak diferenteak ziren. Mertxek mutikoekin jolasten zuen, inguruko baserrietan denak mutikoak zirelako. Kozineketan jolasten zuen Donostiako lehengusuarekin. Eskolan mutilak futbolean eta neskak briletean. Pote-poteka denak elkarrekin. Sakaponak.

29. Elizaren indarra gutxitzen-gutxitzen

- **Erref**: ONA-262/017
- **Iraupena**: 0:03:23. **Hasi**: 00:23:30. **Bukatu**: 00:26:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Beraien garairako elizak ez zuen hainbesteko indarrik. Umeak zirenean bai: mezetara baraurik. Konfirmazioa egin zuten, lanean hasi ostean, baina gero mezetara ez ziren joaten. Ezkondu aurretik konfesatzera joaten ziren batzuek.

30. Baserriko lanen banaketa

- **Erref**: ONA-262/019
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:26:59. **Bukatu**: 00:29:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Baserriko lanak mutilek egiten zituzten, eta etxekoak neskek. Lustrea atera,

arropa plantxatu... arbia ateratzera zakua buruan ipinita joaten ziren. Amak denetik egiten zuen, kanpoan zein barruan lana. Amak jezten zituen behiak ere.

31. Zerbitzu soziala egin behar

- **Erref**: ONA-262/020
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:29:53. **Bukatu**: 00:31:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Eskolan ikasi zuten josten, baina gutxi. Bainika. Zerbitzu soziala egin behar izan zuen Mertxek, gidabaimena atera ahal izateko, eta han ere bainika eginarazi zioten.

32. Ezkondutakoan lanean jarraitu zuten lehenak

- **Erref**: ONA-262/021
- **Iraupena**: 0:04:44. **Hasi**: 00:31:27. **Bukatu**: 00:36:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Ezkontzean normala zen lana uztea. Garai lantegian beraiek izan ziren lehenengoak jarraitzen, eta kritikatu egin zituzten. Beraien taldean gehienak geratu ziren. 18 urterekin istripua izan zuen Edurnek, eta bi urte egin zituen bajan. Mertxek ez zeukan asmorik lantegian hainbeste urte pasatzeko; sartu zenean esaten zuena kontatzen du: ezkondu ala monja, baina lantegian hainbeste urtean ez.

33. Emakumeak gutxien kobratzen den postuetan eta postu txarrenetan

- **Erref**: ONA-262/022
- **Iraupena**: 0:03:34. **Hasi**: 00:36:11. **Bukatu**: 00:39:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Lan berean berdin kobratzen zuten gizonek eta emakumeek, baina gutxien kualifikatutako postuetan ipintzen zituzten emakumeak, eta, horrenbestez, gutxien kobratzen den postuetan. Eskulana emakumeentzat eta automatizatua gizakumeentzat.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-18

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com